

Pedaqoq, maarifçi, musiqişünas Məleykə xanım Həsənağa qızı Hacıbəyova (Terequlova) haqqında

Milli musiqimizin banisi Üzeyir Hacıbəyovun həyat yoldaşı Məleykə xanım Həsənağa qızı Hacıbəyovanın (Terequlovanın) həyat və fəaliyyəti haqqında ölkəmizdə insanlar məhəlmd olmur. Bunun müəyyən obyektiv səbəbləri var. Həmin səbəblərdən biri də əvvəlki dövrlərdə nəsr edilməmiş çox külliyyətlərə, o cümlədən ensiklopediyalarda Məleykə xanım Hacıbəyova haqqında hər hansı bir məlumat dərc edilməmişdir.

Halbuki, Məleykə xanım Hacıbəyova pedaqoq fəaliyyətlə məşğul olub. Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı rus-tatar məktəblərində müsəlman qız uşaqlarının məktəbə və təhsilə cəlb edilməsi və onlara savad öyrətdirilməsi işində yaxından iştirak edib.

Məleykə xanım Həsənağa qızı Hacıbəyova haqqında müəyyən məlumatları Azərbaycan Respublikasının Dövlət Tərix Arxivində mühafizə edilən bəzi fondlarda, o cümlədən Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyası (f.309), Qafqaz tədris dairəsinin qeyriyyə (popeçitel) (f.311) və Bakı Şəhər idarəsi (f.389) fondlarında saxlanılan sənədlərdən əldə etmək mümkün olub. Həmin sənədlər əsasən Məleykə xanım Hacıbəyovanın həyat və fəaliyyəti haqqında hazırladığımız bu məqaləni hörmətli oxucularımızın diqqətinə çatdırırıq.

Bakı Şəhər İdarəsi fondunda saxlanılan (f.389) Məleykə xanım Həsənağa qızı Hacıbəyovanın şəxsi kartofçasında olan məlumatlara görə, o, 1887-ci il dekabrın 22-də anadan olub. Məleykə xanım məşhur Terequlovlar nəslindən, müsəlmandır. Məleykə xanımın harada doğulduğunu haqqında ayrı sənədlərdən hər hansı bir məlumat aşkar etmək mümkün olmayıb. Lakin onun kiçik yaşlarından Tiflisdə ev təhsili alaraq Tiflisdəki knyaznyina Olqa Fyodorovnanın adına dəyryan I qadın qimnaziyasında təhsil almış. Onun ələ bu şəhərdə doğulması haqqında fikirləri trüsməyə əsas verir. Məleykə xanım Terequlova evdə təhsil alıb hazırlanaraq Tiflisdəki knyaznyina Olqa Fyodorovnanın adına dəyryan I qadın qimnaziyasının 4 sinfini bitirib və bu haqda 483 sayılı şəhadətnaməyə malik olub. Məleykə xanım 1908-ci il noyabrın 24-də Bakı şəhər idarəsinin məktəblərinə müsəlman qız uşaqlarına təhsil verilməsi haqqında qərar qəbul edilib.

ciət edərək ona Bakı şəhərində müsəlman qızlar üçün açılmış məktəblərin birində müəllimə yerinin verilməsini xahiş edib. Lakin o, həmin ildə məktəbdə müəllimə yeri ilə təmin edilməyib. Məleykə xanım Həsənağa qızı Terequlova 1909-cu il dekabrın 20-də Üzeyir bəy Özdudlıbəy oğlu Hacıbəyova nighəna görə ələ həyatı qurub və Hacıbəyova soyadını qəbul edib. Bezi mənbələrdə, o cümlədən internet saytlarında olan məlumatlara görə Üzeyir bəy Məleykə xanımın hələ Qori müəllimlər Seminariyasında oxuduğu illərdə tanış olub.

Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qonizadənin 1910-cu il oktyabrın 14-də Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyasının rəhbərinə ünvanladığı 1205 sayılı məktubunda qeyd edilirdi: "Bildiririk ki, oktyabrın 8-də Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının iclasında Bakı şəhərində Azərbaycanlı məktəblərinə müəllim və müəllimə vəzifələrinə təyinat məsələsinə baxılıb. Həmin iclasda Bakı şəhərində - Serkovnaya küçəsi, ev.2-də yaşayan 23 yaşlı Məleykə xanım Hacıbəyovanın (Terequlovanın) 10-cu rus-tatar (kazan) məktəbinə Azərbaycan dil müəlliməsi təyin edilib. Xahiş edirik həmin yənatlarıba bağlı hər hansı bir itaridmətlə əsaslanaraq qeyd edirik ki, həmin dövrdə Məleykə xanım Hacıbəyovanın sağlamlığına müəyyən problemlər yaranıb. Onun müalicə aldığı tibb müəssisəsinin 1912-ci ilin yanvarın 19-da təqdim etdiyi arayışda bildirirdi ki, Məleykə xanım Hacıbəyova keçirilmiş xəstəlikdən sağlamlıqda dərəcələ gələ bilməyəcəkdir. Xeyli müddət müalicə olunduğundan sonra onun sağlamlığı qismən bərpa olub. Bakı şəhər 10-cu rus-tatar məktəbinin müdiri F.Tambyevinin məktəb komissiyasının sənədinə ünvanladığı 6 fevral 1912-ci il tarixli 86 sayılı arayışda qeyd edilirdi ki, "...Müəllimə Hacıbəyova artıq xəstəlikdən sağlın və fevralın 5-dən etibarən öz vəzifəsinin icrasına başlayıb". Lakin xeyli müddətdən sonra sağ-

lamlığına yəsanə problemlər yenidən özünü büruzə verib. Məleykə xanımın müalicə aldığı tibb müəssisəsinin müdiri B.Obaybovun 1912-ci il fevralın 29-da təqdim etdiyi arayışda qeyd edilirdi ki, Müəllimə Məleykə xanım Hacıbəyova qədar dərəcələ gələ bilməyəcəkdir".

7-ci (əvvəlki 10-cu) rus-tatar məktəbinin müəlliməsi Məleykə xanım Hacıbəyovanın məktəb komissiyasının sənədinə yazdığı 25 sentyabr 1912-ci il tarixli ərizəsində qeyd edilirdi: "Artıq bir ildir ki, mən qadın xəstəliyindən bəzi çəkim və bu müddət ərzində buradakı həkimlərin - şəhər doğum evinin direktoru Şahnəzarova və Radionovnanın yanına müalicə olunuram. Həmin həkimlər buradakı müalicə qərarını kifayət hesab etməyərkən mənə palçıq vannalarının qəbul edilməsini məsləhət görmüşüldür və mən onları məsləhətli ilə tətildə Jeleznovodskdakı həkimlərin məsləhətləri ilə müalicə olunur və palçıq vannaları qəbul edirdim. Müalicədən sonra tədris ilinin əvvəllərində buraya gələrkən məktəbdə işimi davam etdirirdim. Lakin ilin günlərindən gördüm ki, pedaqoq fəaliyyəti mənə çox təqatdan salır, əsəblərimi pozur, bu isə mənə çox pis təsir edərək xəstəliyimi ağırlaşdırıb. Fiziki qüvvəmin tükəndiyini hiss edirik mən məsləhət olaraq direktor Şahnəzarova müjracət etdim və o, həsət ədəbi ki, mənimsərsim sağlamlığımda bərpası üçün sakitlik və davamlı müalicəyə ehtiyacım var". Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq mən rus-tatar məktəbindəki xidmətimə dayandıraraq cəddi müalicəyə gətirilməyə öndəm. Sübhəzə ki, müalicə müalicəyə bəhsə başqa gəlir və yeni qəlməz xərcər tələb edir. Maddi vəziyyətim çox ağır olduğuna görə müalicəmə üçün şəhər bütöçəsindən mənə bərdəfəq yardımını göstərməliyəndə məktəb komissiyasına ərizə ilə müjracət etmişinizə sizdən xahiş edirik. Ümid edirik ki, məktəb komissiyası mənim şəhərə göndərməli xidməti və mənim vəziyyətimə nəzərə alaraq yardım

göstərilməsinə etiraz etməyəcəkdir". Beləliklə, 7-ci (əvvəlki 10-cu) rus-tatar məktəbinin müəlliməsi Məleykə xanım Hacıbəyova 1912-ci il oktyabrın 1-dən etibarən məktəb xidmətinə tərk edib.

Bakı Şəhər Duması maliyyə komissiyasının 30 oktyabr 1912-ci il tarixli arayışında qeyd edilirdi ki, Məleykə xanım Hacıbəyovanın haqqından də müalicəyə ehtiyacının olduğunu qəbul etmiş və onun iki illik (16 fevral 1910-cu ildən 25 sentyabr 1912-ci ilədək) müddətində nəzərə alaraq ona iki aylıq aylıq məbləğ-150 rubl həcmində vəsaitin avamcısı haqqında qərar qəbul edib. Lakin ayrı sənədlər təqdim edirik ki, həmin vəsait dərhal ödənilməyib və onun ödənilməsi 1913-cü ilin ap-

Mübariz qadın...

Üzeyir bəyin xanımı xəstəliklərlə vuruşa-vuruşa qadınlara təhsil verirdi

Məleykə xanımın qardaşı - Əli Terequlov Seminariyada Üzeyir Hacıbəyovla bir sinifdə oxuyub və hər bazar günü Üzeyir bəyi evlərinə gətirib aparıb və onları Tiflisdə gəzdirirdi. Əli həmin illərdə Məleykə xanımın da tanış olan Üzeyir bəy Hacıbəyov sənətlər onunla evlənmək qərarına gəlib. Lakin evləndikdən sonra Məleykə xanımın sağlamlığına yəsanə müəyyən problemləri görə onların uşaqları olmayıb. Azens az sayında dərc edilmiş məlumatlara görə, Məleykə xanım həyat yoldaşı Üzeyir bəyə başqa qadınla evlənin övdə sahib olmağı təklif etsə də, təklif bəstəkar tərəfindən qəbul edilməyib.

Məleykə xanım Hacıbəyova 1910-cu il sentyabrın 6-də Bakı şəhər İdarəsi nəzdindəki məktəb komissiyasına ərizə ilə özə müəllimə ruzları üçün açılmış məktəblərin birində müəllim yerinin verilməsini xahiş edib. Onun məktəb komissiyasına sənədinə yazdığı ərizədə qeyd edilirdi: "1908-ci ilin noyabrında mənə müəllimə yerinin verilməsi haqqında ərizə ilə məktəb komissiyasına müjracət etmişdim. Məktəb komissiyası mənim namizədiyimi qeydə almış və komissiyası sənədin təklifi ilə müvəqqəti olaraq 10-cu rus-tatar məktəbində çalışın müəlliməni əvəz etmişdim. Bu ərizəmlə əvvəlki müjracətimlə xatırlatmaq istəyirəm və məktəb komissiyasının xahiş etdikləri ki, müsəlman qızlar üçün Bakı şəhərində açılmış məktəblərin birində mənə müəllimə yeri verilsin. Bununla yanaşı əlavə olaraq bildirim ki, mən, həm də, Azərbaycan dillərini təmin bilirim. Gimnaziyamız 4 sinfini bitirdiyim haqqında şəhadətnaməni bu ərizəmə əlavə edirik".

1910-cu il oktyabrın 8-də Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının iclasında Bakı şəhərində Azərbaycanlı məktəblərinə müəllim və müəllimələrin təyini edilməsi məsələsinə baxılıb. Həmin iclasda, o cümlədən Məleykə xanım Hacıbəyovanın (Terequlovanın) 10-cu rus-tatar (kazan) məktəbinə Azərbaycan dili müəlliməsi təyin edilməsi haqqında qərar qəbul edilib.

zın olub-olmadığını bildirdisəniz. Bununla yanaşı Məleykə xanım Terequlovaya I Tiflis qadın gimnaziyası tərəfindən verilmiş 510 sayılı şəhadətnaməni sizə göndərirəm".

1910-cu il oktyabrın 14-də 10-cu rus-tatar məktəbinin müdiri F.Tambyev Məleykə xanım Hacıbəyovaya 1209 sayılı məktəb göndərək bildirdi ki, o, Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının oktyabrın 8-də keçirilmiş iclasında 10-cu rus-tatar məktəbində tatar (Azərbaycan) dil müəllimi vəzifəsinə seçilib. Məktubda xahiş edilirdi ki, Məleykə xanım oktyabrın 16-dən etibarən vəzifəsinin icrasına başlasın".

Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının Bakı şəhər rəisinin dəftərxanasına ünvanladığı 10 noyabr 1910-cu il tarixli 1506 sayılı məktubunda xahiş olunurdu ki, "... müəllim və müəllimə vəzifəsinə seçilmiş əşğadək işlərindən məktəbdə qeyd olunan təxəllüslər arasında Şəhər rus-tatar məktəb qulluqçularının siyahısına daxil edilsinlər... 5) Hacıbəyova-Terequlova Məleykə xanım - 16 oktyabrdan Kazan məktəbi ilə qarışığı 10-cu rus-tatar məktəbinə".

Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyasının rəhbəri A.X. Xorzevskinin Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının sənədinə 1911-ci il aprelin 21-də ünvanladığı məktubda bildirirdi ki, onun tərəfindən 1911-ci il aprelin 1-dən etibarən bir neçə müəllim və müəllimələr, o cümlədən Məleykə xanım Hacıbəyova (Terequlova) kazan məktəbi ilə qarışığı olan rus-tatar məktəbinə Azərbaycan dili müəlliməsi vəzifəsinə təsdiq edilib. Eyni məzmunlu məktəb 1911-ci il aprelin 21-də Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qonizadə tərəfindən Bakı Şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının sənədinə göndərilərək bildirilmişdi ki, 1 aprel 1911-ci ildən etibarən Məleykə xanım Hacıbəyova Kazan məktəbi ilə qarışığı olan qadın rus-tatar məktəbinə tatar (Azərbaycan) dili müəlliməsi vəzifəsinə təsdiq edilib.

Arxiv sənədlərində olan məlu-

matlı yəsanə problemlər yenidən özünü büruzə verib. Məleykə xanımın müalicə aldığı tibb müəssisəsinin müdiri B.Obaybovun 1912-ci il fevralın 29-da təqdim etdiyi arayışda qeyd edilirdi ki, Müəllimə Məleykə xanım Hacıbəyova qədar dərəcələ gələ bilməyəcəkdir".

7-ci (əvvəlki 10-cu) rus-tatar məktəbinin müəlliməsi Məleykə xanım Hacıbəyovanın məktəb komissiyasının sənədinə yazdığı 25 sentyabr 1912-ci il tarixli ərizəsində qeyd edilirdi: "Artıq bir ildir ki, mən qadın xəstəliyindən bəzi çəkim və bu müddət ərzində buradakı həkimlərin - şəhər doğum evinin direktoru Şahnəzarova və Radionovnanın yanına müalicə olunuram. Həmin həkimlər buradakı müalicə qərarını kifayət hesab etməyərkən mənə palçıq vannalarının qəbul edilməsini məsləhət görmüşüldür və mən onları məsləhətli ilə tətildə Jeleznovodskdakı həkimlərin məsləhətləri ilə müalicə olunur və palçıq vannaları qəbul edirdim. Müalicədən sonra tədris ilinin əvvəllərində buraya gələrkən məktəbdə işimi davam etdirirdim. Lakin ilin günlərindən gördüm ki, pedaqoq fəaliyyəti mənə çox təqatdan salır, əsəblərimi pozur, bu isə mənə çox pis təsir edərək xəstəliyimi ağırlaşdırıb. Fiziki qüvvəmin tükəndiyini hiss edirik mən məsləhət olaraq direktor Şahnəzarova müjracət etdim və o, həsət ədəbi ki, mənimsərsim sağlamlığımda bərpası üçün sakitlik və davamlı müalicəyə ehtiyacım var". Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq mən rus-tatar məktəbindəki xidmətimə dayandıraraq cəddi müalicəyə gətirilməyə öndəm. Sübhəzə ki, müalicə müalicəyə bəhsə başqa gəlir və yeni qəlməz xərcər tələb edir. Maddi vəziyyətim çox ağır olduğuna görə müalicəmə üçün şəhər bütöçəsindən mənə bərdəfəq yardımını göstərməliyəndə məktəb komissiyasına ərizə ilə müjracət etmişinizə sizdən xahiş edirik. Ümid edirik ki, məktəb komissiyası mənim şəhərə göndərməli xidməti və mənim vəziyyətimə nəzərə alaraq yardım

reyl ayınadək uzadıldı. 1914-cü il avqustun 11-də 7-ci rus-tatar məktəbinin keçmiş müəlliməsi Məleykə xanım Hacıbəyova məktəb komissiyasının sənədinə yenidən ərizə ilə müjracət edərək ona rus-tatar məktəbində müəllimə yerinin verilməsini xahiş edib. 7-ci rus-tatar məktəbinin müdiri F.Tambyev 1914-cü il sentyabrın 29-da məktəb komissiyasının sənədinə məktəb göndərərək bildirdi ki, hazırdə Məleykə xanım Hacıbəyova xəstə olan Sabirə xanım Özdurrahman müvəqqəti olaraq əvəz edərək 22 sentyabrından etibarən ona həvalə edilən 7-ci rus-tatar məktəbində qadın, 7-ci rus-tatar məktəbinin müdiri F.Tambyevinin məktəb komissiyasının sənədinə göndərdiyi növbəti 29 oktyabr 1914-cü il tarixli məktubunda bildirirdi ki, müvəqqəti olaraq xəstə olan müəllimə Sabirə xanım Özdurrahman əvəz edən Məleykə xanım Hacıbəyova oktyabrın 1-dən noyabrın 1-dək ona həvalə edilmiş rus-tatar məktəbində qadın. Məktəb komissiyası sənədinin vəzifəsinə icra edən Vəzirov tərəfindən məktəbdə Bakı-Dağistan xalq məktəbləri direktiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişinə göndərilmiş 11 noyabr 1914-cü il tarixli məktubda qeyd edilirdi ki, 7-ci rus-tatar məktəbinə keçirilmiş Məleykə xanım Hacıbəyova (Terequlova) müəlliməyə namizəd qismində 12 noyabrın etibarən 8-ci rus-tatar məktəbinə keçirilib. Yeri gəlmişkən qeyd edirik ki, Məleykə xanım Hacıbəyova ayrı-ayrı məktəblərdə işə gəlməyən bir sıra müəllimələri, o cümlədən 1915-ci il aprelin 2-dən etibarən işə 2-ci rus-tatar məktəbində işə gəlməyən müəllimə M.N.Mustafayevanı da əvəz edib. Bu barədə məktəb komissiyası sənədinin Xalq məktəbləri direktoru aprelin 1-də göndərdiyi məktubda qeyd edilirdi.

(Davamı səh.7)

Mübariz qadın...

Üzeyir bəyin xanımı xəstəliklərlə
vuruşa-vuruşa qadınlara təhsil verirdi

(Əvvəl səh.6)

1915-ci il sentyabrın 5-də məktəb komissiyasının sədri Məleykə xanım Hacıbəyovaya 939 sayılı məktub göndərərək bildirdi ki, o, Bakı-Dağıstan xalq məktəbləri direksiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişinin razılığı ilə 7-ci rus-tatar məktəbində müəllimə vəzifəsini icra etməsi üçün təyin edilir.

Məleykə xanım Hacıbəyovanın 7-ci rus-tatar məktəbində müəllimə vəzifəsinə seçilməsi haqqında məlumat həmin məktəbin müdiri tərəfindən 1915-ci il sentyabrın 5-də Məleykə xanıma göndərilib. Məleykə xanım 1915-ci il oktyabrın 11-dən etibarən 7-ci rus-tatar məktəbində tədrisə başlayıb.

1915-ci il dekabrın 2-də Bakı Şəhər İdarəsinin məktəb komissiyası sədrinin Bakı quberniyası və Dağıstan vilayəti xalq məktəblərinin 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qəniyevə ünvanladığı 1802 sayılı məktubda qeyd edilirdi: "Sabunçu məktəbinə keçirilmiş müəllim Məmmədovun yerinə Məleykə xanım Terequlovanın dekabrın 3-dən etibarən 4-cü rus-tatar məktəbində müvəqqəti olaraq dərs deməsinə icazə verməyinizi xahiş edirəm." Xalq məktəblərinin Bakı-Dağıstan direksiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişinin Bakı şəhər Duması nəzdindəki məktəb komissiyasının sədrinə ünvanladığı 3 dekabr 1915-ci il tarixli məktubda qeyd edilirdi: "Məleykə xanım Terequlovanı Sabunçu məktəbinə keçirilmiş müəllim Məmmədovun yerinə 4-cü rus-tatar məktəbində dərs deməyə buraxaraq sizdən tezliklə həmin vakant müəllim yerinə məsul müəllimin təyin edilməsinə xahiş edirəm. Çünki, adı çəkilən müəllimə uşaqların ana dilini bilmədiyinə görə adətən imtahan komissiyası tərəfindən ibtidai məktəblərin buxarılış bölmələrinin qarşısında qoyduğu tələblərə cavab verə bilməz". Arxiv sənədlərindəki bəzi məlumatlara görə Məleykə xanım Terequlova 1920-ci ilin mart ayında qədər həmin məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Məktəb komissiyası sədrinin Bakı şəhər idarəsi başçısının dəftərxanasına 1916-cı il noyabrın 29-da göndərdiyi 2286 sayılı məktubunda, o cümlədən qeyd edilirdi ki, məktəb komissiyasının 1916-cı il noyabrın 3-də qəbul etdiyi qərara uyğun olaraq Məleykə xanım Hacıbəyova 1 dekabr 1915-ci il tarixdən etibarən 7-ci rus-tatar məktəbinə ştata daxil edilib. Bakı-Dağıstan xalq məktəbləri direksiyasının 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qəniyev 1916-cı il dekabrın əvvəllərində 7-ci rus-tatar məktəbinin nəzarətçisinə (smotritelinə) məktub göndərərək müəllimə Məleykə xanım Hacıbəyovanın hansı təhsil səzinə malik olduğu haqqında məlumatın ona göndərilməsini xahiş edib. Müfəttiş S.M.Qəniyev Məleykə xanımın təhsil səzi haqqında məlumatı əldə etdikdən sonra Bakı-Dağıstan xalq məktəbləri direktoruna ünvanladığı 14 dekabr 1916-cı il tarixli 15039 sayılı məktubunda qeyd edirdi ki, Məleykə xanım Hacıbəyova Tiflis Mariin qadın gimnaziyasının 4 sinfini bitirdiyi haqqında şəhadətnaməyə malikdir. 1918-ci il mayın 17-də Məleykə xanım Hacıbəyovanın adına tərtib edilmiş vəsiqədə qeyd edilmişdi ki, Məleykə xanım Hacıbəyova həqiqətən də 13 sentyabr 1915-ci ildən etibarən şəhər xidmətində, 7-ci şəhər rus-tatar məktəbində müəllimə vəzifəsindədir". Lakin Məleykə xanım Hacıbəyovanın 7-ci rus-tatar məktəbində pedaqoji fəaliyyəti uzun davam etməyib. 1920-ci martın 18-də 4-cü rus-tatar ibtidai məktəbinin müəlliməsi Məleykə xanım Hacıbəyova məktəb komissiyasının sədrinə raportla müraciət edərək xəstəliyi ilə əlaqədar olaraq məktəbdəki xidmətini tərk etdiyini bildirmişdi. 1920-ci il martın 20-də məktəbin müdiri Şəhər rəisinin dəftərxanasına müraciət edərək 13 sentyabr 1915-ci il dən 15 mart 1920-ci ilə qədər olan müddətdə Məleykə xanımın xidmətinə görə məzuniyyətin verilməsi və onun şəhər məktəbləri qulluqçularının siyahısından çıxarılması haqqında sərəncam verilməsini xahiş edib.

Beləliklə, Məleykə xanım Hacıbəyovanın Bakı şəhər ibtidai rus-tatar qadın məktəbindəki pedaqoji fəaliyyəti başa çatıb. Sağlamlığında baş vermiş problemlər ona müəyyən çətinliklər yaşatsa da, Məleykə xanım pedaqoji sahədə layiqincə çalışıb və müsəlman qadınlar arasında təhsilin yayılmasında yaxından iştirak edərək əlindən gələni köməkliyi göstərmişdir.

1920-ci il mayın 25-də xalq komissarlığı maarif şöbəsinin qərarı ilə Şərqi ilk Konservatoriyası yaradıldıqdan sonra Məleykə xanım Üzeyir bəyin məsləhəti ilə Konservatoriyaya daxil olaraq musiqi nəzəriyyəsini mənimsəyib. Dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun ölümündən sonra Bakıda "Arşın mal alan" musiqili komediyasının klavirini, Moskvada isə "Koroğlu" operasının klavirinin nəşr olunub işıq üzünə görməsində Məleykə xanım Hacıbəyovanın böyük xidmətləri olub. Məleykə xanım Hacıbəyova (Terequlova) 1966-cı ildə Bakı şəhərində vəfat edib.

Rafiq Səfərov,
Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv
İdarəsinin Baş məsləhətçisi